

Protokoll fört vid pleniföredragning

Lagberedningen

Lag 8

Närvarande
KS, AH, MP, CG, IZ, AZ, JJ

Frånvarande

Justerat
Omedelbart

Ordförande
Lantråd
Katrin Sjögren

Föredragande
Minister
Jesper Josefsson

Protokollförare
Lagberedare
Alexandra Favorin

Nr 6

Landskapsförordning om ersättning till jordbrukare för
icke-produktiva investeringar.

ÅLR 2024/5510

Beslut

Landskapsregeringen beslöt att förordningen ska träda i kraft den 1 september 2024 samt att den ska utfärdas och publiceras i ÅFS.

Bilaga: förordningen.

LANDSKAPSFÖRORDNING om ersättning till jordbrukare för icke-produktiva investeringar

Utfärdad i Mariehamn den 15 augusti 2024

Med stöd av 5 § 5 mom., 11 § 2 mom., 35 § 4 mom., 37 § 2 mom., 63 § 1 mom. och 69 § 2 mom. landskapslagen (2023:17) om finansiering av landsbygdsnärningar föreskrivs:

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

Denna landskapsförordning innehåller bestämmelser om förutsättningar för beviljande och utbetalning av sådan ersättning till jordbrukare för icke-produktiva investeringar som avses i 5 § 1 mom. 3 punkten och i 11 § i landskapslagen (2023:17) om finansiering av landsbygdsnärningar, samt förfaranden i anknytning till detta.

2 §

Tillämpning av Europeiska unionens lagstiftning om statligt stöd

En förutsättning för att ersättning ska kunna beviljas är att den åtgärd som stöds uppfyller villkoren i Ålands interventioner i Finlands strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken, *strategiska planen*, och i kommissionens beslut om godkännande eller ändring av den. Ersättning kan beviljas och betalas under den tid som den strategiska planen är i kraft inom ramen för de medel som anvisas i Ålands budget.

3 §

Definitioner

I denna förordning avses med

- 1) *våtmark* ett område som varaktigt är delvis täckt av vatten och som kvarhåller fasta partiklar och näringsämnen, fungerar som livsmiljö för levande organismer eller bidrar till en större variation i odlingslandskapet,
- 2) *tvåstegsdike* ett dike eller ett strömmande vattendrag där lågvattenfåran kantas av en översvämningssplåtå som anlagts på den ena eller båda sidorna.

4 §

Ersättningsberättigande insatser

Ersättning för icke-produktiva investeringar kan beviljas för följande insatser

- 1) vattenvårdsprojekt för främjande av vattenskyddet eller jordbruksnaturens mångfald,
- 2) landskapsvårdsprojekt för främjande av naturens mångfald.

2 kap. Vattenvårdsprojekt

5 §

Vattenvårdsprojekt

Ersättning kan beviljas för anläggande av

- 1) en våtmark,
- 2) kedjor av små våtmarker,
- 3) tvåstegsdiken,

4) översvämningssområden och översvämningssplåtar av våtmarkstyp som utförs i enlighet med principerna om naturenlig vattenbyggnad.

Ersättning kan även beviljas för återställande av vattenfåror på deras naturliga platser.

Ersättning beviljas inte för anläggning av bassänger som är avsedda endast för lagring av bevattningsvatten, för investeringar som syftar till att skapa en sjö eller damm eller för projekt vars huvudsakliga avsikt är att behandla vattendragsbelastning som kommer från andra områden än åkerområden. Bestämmelser om investeringsstöd för bevattningsdamm för gårdsbruksenhet finns i 8 § i landskapsförordningen (2023:68) om investeringsstöd och startstöd till jordbruket.

Ersättning beviljas inte heller för gemensam dikningsinvestering för flera gårdsbruksenheter. Bestämmelser om stöd för gemensam dikningsinvestering finns i 30 § i landskapsförordningen om investeringsstöd och startstöd till jordbruket.

Ersättning beviljas inte för vattenvårdsinvesteringar i områden som inte påverkas av jordbruksverksamhet.

6 §

Plats och tillvägagångssätt för anläggning av våtmarks- eller översvämningssområden

Våtmarker och översvämningssområden i 5 § 1 mom. punkten 1 och 4 ska anläggas på naturligt lämpliga platser på åkrar, åkerkanter, skogsmarker eller impediment där över tio procent av våtmarkens eller översvämningssområdets ovanförliggande avrinningsområde utgörs av åker. Projektet ska främja vattenskyddet eller jordbruksnaturens mångfald.

Med avvikelse från 1 mom. får åkerns andel vara mindre än tio procent gällande ett avrinningsområde ovanför en våtmark som främjar jordbruksnaturens mångfald, ett tvåstegsdike, översvämningssplåtar och vattenfåror som ska återställas. Våtmarker som anläggs i syfte att främja jordbruksnaturens mångfald får med avvikelse från 1 mom. anläggas på jordbruksareal eller i dess omedelbara närhet på platser där naturliga våtmarker förekommer endast i en liten omfattning om våtmarken väsentligt främjar jordbruksnaturens mångfald.

Våtmarker och översvämningssområden som avses i 1 mom. och som anläggs i syfte att främja vattenskyddet ska anläggas så att de så effektivt som möjligt binder de fasta partiklar och näringsämnen som forslas från avrinningsområdet.

Om det är möjligt ska våtmarken anläggas genom uppdämning. När en våtmark anläggs på åkermark ska sådan åkerjord vars bördighetsklass för fosfor är god, hög eller mycket hög avlägsnas på det område som varaktigt kommer att vara täckt av vatten. Denna åtgärd får inte medföra väsentlig olägenhet för dräneringen av åkrar som odlas utanför våtmarksområdet, för vattentillgången på det nedanförliggande området eller för annan markanvändning. Våtmarken ska anläggas så att det vattenområde där sedimenteringen av fasta partiklar sker kan tömmas på det slam som samlats där. Vid spridningen av slam som avlägsnas från våtmarken ska slammets stora fosforbindningsförmåga beaktas när beslut fattas om spridningsmängd och plats. Ett våtmarksprojekt kan också kombineras med sedimentering av fosfor med olika kemiska ämnen om syftet med våtmarken är att främja vattenskyddet.

Bräddar och vattenfåror i våtmarken får skyddas genom odling av gräs, stenläggning eller planteringar.

Stödmottagaren ska föra bok över åtgärder som genomförs under projektet.

När våtmarksprojektet har slutförts är den areal som är föremål för ersättningen inte längre sådan jordbruksmark som avses i 3 § punkten 13 i landskapslagen om finansiering av landsbygdsnäringsar.

7 §

Den planerade våtmarkens areal

Våtmarkens totala areal ska utgöra minst 0,5 procent av det ovanförliggande avrinningsområdets areal. Detta krav gäller inte tvåstegsdiken och vattenfåror eller våtmarker som anläggs i syfte att främja jordbruksnaturens mångfald.

Till den totala arealen räknas förutom vatten- och översvämningssområden de vallar och de kantområden som behövs med tanke på skötseln. Våtmarker som anläggs samtidigt eller redan befintliga våtmarker i det ovanförliggande avrinningsområdet får inräknas i våtmarkens minimiareal.

8 §

Undantag från arealkraven för våtmarksprojekt som främjar vattenskyddet

Åkerns andel av ett avrinningsområde kan vara mindre än den areal som avses i 6 § 1 mom. och arealen för en våtmark kan vara mindre än den areal som avses i 7 § 1 mom. om det i området finns en kraftig belastning från jordbruket som effektivt kan förhindras med våtmarken eller om landskapsregeringen bedömer att projektet effektivt främjar vattenskyddet inom jordbruket.

9 §

Återställande av vattenfårornas naturtillstånd

Ett projekt vars syfte är att återställa vattenfårornas naturtillstånd får genomföras genom att

- 1) återskapa översvänningsområden,
- 2) i vattenfåran anlägga flera små våtmarker och översvänningsplataer,
- 3) anlägga tvåstegsdiken,
- 4) bygga bottentrösklar eller rördammar som gör att vattnet strömmar långsammare,
- 5) anlägga erosionsskydd i vattenfårorna,
- 6) göra bäckar slingrigare, eller
- 7) höja kvaliteten på vattenfårar som utgör livsmiljöer för fåglar, fiskar och kräftor.

En i 1 mom. avsedd vattenfåra ska restaureras i enlighet med principerna om naturenlig vattenbyggnad. Projektet ska omfatta tillräckligt stora kantområden med tanke på skötseln av fåran.

10 §

Projektplan

För projektet ska upprättas en plan som stöder projektets huvudsakliga mål gällande vattenskydd eller jordbruksnaturens mångfald. Investeringen ska planeras och inriktas så att den gynnar miljön i jordbruksområden på ett så lämpligt, långsiktigt och kostnadseffektivt sätt som möjligt och bidrar till att mildra problem som föranleds av översvämning eller torka.

Planen ska innehålla

- 1) en allmän presentation av projektet och projektmålen,
- 2) projektets areal,
- 3) specificerade uppgifter om sätt och tid för genomförande av projektet,
- 4) uppgifter om vem som deltar i projektets genomförande, om vem som ansvarar för genomförande och finansiering och om eventuella avtalsarrangemang,
- 5) ett kostnadsförslag för projektet jämte kostnadsspecificering och finansieringsplan,
- 6) en lägeskarta över projektet,
- 7) en karta över projektområdet,
- 8) en utredning om ägarförhållandena på området samt markägarnas tillstånd och övriga eventuella tillstånd som krävs för projektet,
- 9) de myndighetstillstånd som krävs för att genomföra projektet,
- 10) en översiktlig utredning om vilka skötselåtgärder som vidtas efter anläggandet.

En plan för anläggning av våtmark ska dessutom innehålla en utredning om

- 1) åkerns andel av avrinningsområdet enligt 6 § eller 8 §,
- 2) förhållandet mellan våtmarkens areal och arealen för det ovanförliggande avrinningsområdet enligt 7 § eller 8 §,
- 3) åtgärderna för anläggning av våtmark,
- 4) ledning och uppdämning av vatten på våtmarksområdet,
- 5) vallar, djupa partier, uddar, holmar och vegetationszoner på våtmarksområdet,
- 6) tömningen av slam från våtmarken,
- 7) ämnen och metoder för eventuell sedimentering av fosfor,
- 8) dimensioneringen av våtmarken,
- 9) vilka verkningar projektet har på dräneringssituationen i åkrar som odlas utanför investeringsområdet eller på annan markanvändning.

11 §

Ersättningens maximibelopp

Ersättning betalas enligt de godkända faktiska kostnaderna till högst följande belopp:

Åtgärd	Ersättning högst
Anläggning av våtmark	
-områden över 0,50 hektar	12 000 euro/hektar och högst 50 000 euro per projekt
-områden 0,30–0,50 hektar	4 100 euro/projekt
Anläggning av tvåstegsdiken	12 euro/meter
Återställande av vattenfårar	12 euro/meter

Ett projekt ska uppgå till minst 4 100 euro för att beviljas ersättning.

3 kap. Landskapsvårdsprojekt för främjande av naturens mångfald

12 §

Landskapsvårdsprojekt

Ersättning kan beviljas för

- 1) restaurering av lövängar,
- 2) återskapande och nyskapande av naturbeten, ängar, strandängar och andra vårdbiotoper i jordbrukslandskapet,
- 3) kompletterande stängseldragning på befintliga naturbeten.

13 §

Ersättning för restaurering av lövängar

Ersättning kan beviljas för att restaurera en löväng på ett område på vilket det finns rudiment kopplade både till markskiktet och till träden som visar att området har varit en löväng.

Restaureringen ska ske i etapper. Gamla hamlade träd ska om möjligt nyhamlas och hamling av unga träd ska påbörjas. Enbart röjning av buskar och gallring av träd är inte att betrakta som en restaureringsåtgärd.

Den växtlighet som slagits samt röjning- och hyggesrester ska föras bort, om inte annat framkommer av godkänd projektplan i 16 §.

Området får inte gödslas eller behandlas med växtskyddsmedel. Markbearbetning får ske endast om det är nödvändigt för att skapa förökningsplatser för växter som ska gynnas i projektet. Inom området får inte sådan avverkning av trädbestånd utföras som inte ingår i röjning och gallring som främjar den biologiska mångfalden enligt projektplanen i 16 §.

Djur får beta på området i projektets senare skede. Betande djur ska avskiljas från gödslade vallar på åkermark. Tillskottsutfodring får ske under högst två veckor i början och i slutet av betesperioden.

14 §

Ersättning för återskapande och nyskapande av naturbeten, ängar, strandängar och andra vårdbiotoper i jordbrukslandskapet

Ersättning kan beviljas för återskapande och nyskapande av naturbeten, ängar, strandängar och andra vårdbiotoper i jordbrukslandskapet.

Återskapandet ska med beaktande av områdets karaktär och förutsättningar göras etappvis. Om trädbeståndet och buskar gallras ska kvistar och ris brännas eller köras bort från området om inte annat framkommer av godkänd projektplan i 16 §.

Området får inte gödslas eller behandlas med kemiska bekämpningsmedel. Markbearbetning får ske endast om det är nödvändigt för att skapa förökningsplatser för växter som ska gynnas i projektet. Inom området får inte sådan avverkning av trädbestånd utföras som inte ingår i röjning och gallring som främjar den biologiska mångfalden enligt projektplanen i 16 §.

15 §

Ersättning för stängsling

Ersättning kan beviljas för instängsling av ett område som avses i 13 och 14 §§ samt för ny stängseldragning på befintliga naturbeten. Ersättning för ny stängseldragning på befintliga naturbeten förutsätter att området är karterat av en sakkunnig person och att det i samband med karteringen har upprättats en betesplan. Av betesplanen ska framkomma hur betesdjuren styrs med den nya stängseldragningen till de områden som mest gynnas av betning.

Ersättning beviljas endast för permanenta, icke flyttbara stängsel.

16 §

Projektplan

För projektet ska upprättas en plan som stöder projektets huvudsakliga mål. Planen ska upprättas av en sakkunnig och godkännas av landskapsregeringen.

Planen ska innehålla

- 1) en allmän presentation av projektet och projektmålen,

- 2) projektets areal,
- 3) uppgifter om vem som deltar i projektets genomförande, om vem som ansvarar för genomförande och finansiering och om eventuella avtalsarrangemang,
- 4) kostnadsförslag för projektet jämte kostnadsspecificering och finansieringsplan,
- 5) lägeskarta över projektet,
- 6) karta över projektområdet,
- 7) en utredning om ägarförhållandena på området samt markägarnas tillstånd och övriga eventuella tillstånd som krävs för projektet.

Planen för ett projekt som avses i 13 och 14 §§ ska utöver uppgifterna i 1 mom. innehålla

- 1) en specificering och beskrivning av de olika arbetsmomenten,
- 2) en tidsplan för projektet och etapperna för de olika arbetsmomenten.

Planen för ett projekt som avses i 15 § ska utöver uppgifterna i 1 mom. innehålla

- 1) en beskrivning från karteringen som gjorts på området,
- 2) en betesplan,
- 3) en karta som visar den nya stängseldragningen.

17 §

Ersättningens maximibelopp

Ersättning betalas enligt de godkända faktiska kostnaderna till högst följande belopp:

Åtgärd	Ersättning högst
Restaurering av lövängar	3 000 euro/hektar
Återskapande och nyskapande av naturbeten, ängar, strandängar och andra vårdbiotoper i jordbrukslandskapet	3 000 euro/hektar
Kompletterande stängseldragning på befintliga naturbeten	500 euro/hektar

4 kap.

Gemensamma bestämmelser

18 §

Bedömning av projektets betydelse för miljön vid beviljande av ersättning

Vid urvalet av projekt som ska finansieras med ersättning för icke-produktiva investeringar används urvalskriterier för att bedöma investeringsprojektets betydelse för miljön. Vid bedömningen av ett projekts betydelse för miljön ska vid beviljandet av ersättning för icke-produktiva investeringar hänsyn tas till

- 1) behovet av på förhand identifierade åtgärder på platsen,
- 2) investeringens betydelse för jordbrukets miljöskydd i det berörda området,
- 3) dimensionering och avgränsning av objektet,
- 4) projektets beräknade effekt,
- 5) projektets kostnadseffektivitet.

Vid valet av åtgärder som ska stödas som uppfyller kriterierna i 1 mom. iaktas av landskapsregeringen fastställda urvalskriterier för icke-produktiva investeringar.

19 §

Ersättningsbara kostnader

Kostnaderna för en åtgärd som ingår i ett projekt kan ersättas, om åtgärden är motiverad för att uppnå projektets mål. Även skäligena planeringskostnader kan ersättas. Om användningen av området ger ekonomisk vinst i form av skörd eller annat utnyttjande, ska denna vinst, med undantag av vinst från skogsbruk, beaktas som en faktor som minskar ersättningen.

För anläggning av våtmark kan ersättning beviljas förutom för de kostnader som avses i 1 mom. också för behövliga och skäligena kostnader som föranleds av

- 1) avlägsnande av ytjord och växtlighet från våtmarksområdet,
- 2) slutdeponering av avlägsnad jord,
- 3) byggande av dammar, bottentrösklar, vallar och andra nödvändiga konstruktioner,
- 4) utformning av våtmarkens botten, slänter och kantområden,

5) insådd av våtmarkens kantområden och översvämningssområden samt plantering av växtlighet.

Kostnaderna ersätts till högst de maximibelopp som anges i bilagan till denna förordning. Landskapsregeringen kan dock när det gäller enstaka åtgärder avvika från maximibeloppen förutsatt att

1) åtgärden har genomförts på det totalekonomiskt mest fördelaktiga sättet med beaktande av åtgärdens syfte och arbetets kvalitet,

2) kostnaden är skälig och motsvarar sedvanlig prisnivå,

3) en tillförlitlig utredning över de förutsättningar som anges i 1 och 2 punkten har lagts fram.

20 §

Ersättning för naturaprestationer

Arbete som utförs utan vederlag till förmån för en icke-produktiv investering kan godkännas som en sådan kostnad som ersätts.

21 §

Icke ersättningsbara kostnader

Ersättning beviljas inte för

1) arrende för området,

2) mervärdesskatt som inte kvarstår som en slutlig utgift för sökanden,

3) kostnader som uppstått innan ett projekt inleds, med undantag av kostnader som hänför sig till planeringen av projektet,

4) anskaffningskostnaderna för maskiner eller anordningar,

5) kostnader för transporter som sökanden har utfört,

6) kostnader som föranleds av de myndighetstillstånd som krävs för att genomföra projektet,

7) en projektplan som utarbetats med sådan finansiering för rådgivningstjänster som avses i 46 § i landskapslagen om finansiering av landsbygdsnärningar.

Ersättning beviljas inte heller för åtgärder för vilka det redan betalas något annat stöd i enlighet med ett av Europeiska unionen finansierat eller nationellt stödsystem och inte heller för inkomstbortfall på grund av projektet.

22 §

Faktiska och slutliga kostnader

De kostnader som ersätts ska vara betalda av den som ansöker om ersättning samt vara slutliga, skäliga och verifierbara. En kostnad är slutlig, om den som ansöker om ersättning inte har fått och inte kan få rabatt, gottgörelse eller återbäring för eller på basen av den.

23 §

Beslut om ersättning

Landskapsregeringen bedömer de kostnader som angetts i ansökan och fastställer genom sitt beslut maximibeloppet för ersättningen för varje enskilt projekt.

24 §

Genomförandetiden för ett projekt

Ett projekt får inte inledas förrän landskapsregeringen har fattat beslut om beviljande av ersättning. Projektet ska genomföras inom två år från det att beslut om beviljande av ersättning har fattats. Av särskilda skäl kan landskapsregeringen bevilja högst två års tilläggstid för genomförandet av projektet.

25 §

Ändring av projekt som har inletts

Om den som beviljats ersättning efter det att projektet har inletts avviker på ett betydande sätt från den plan och de planerade åtgärder som landskapsregeringen har godkänt i sitt beslut om beviljande av ersättning, ska denne ansöka om ändring av beslutet. Kostnaderna för projektet kan godkännas som ersättningsberättigade endast om ansökan om ändring lämnas till landskapsregeringen innan kostnaderna för ändringen uppstår. Av grundad anledning kan landskapsregeringen ändra sitt beslut så att en ökning av kostnaderna för projektet godkänns.

Om finansieringen förverkligas på ett sätt som avviker från landskapsregeringens beslut eller om annan offentlig finansiering som avviker från landskapsregeringens beslut fås för projektet, ska en ändring av beslutet sökas till den del det gäller finansieringen.

26 §

Utbetalning av ersättning

Ersättning betalas ut i poster utifrån de faktiska kostnaderna på särskild ansökan. Utbetalningen förutsätter att den åtgärd som föranleder den ersättningsberättigade kostnaden har genomförts och att kostnaden har betalats. Alla betalningar som investeringen eller åtgärden föranleder ska vara gjorda innan ansökan om den sista ersättningsposten görs och projektet ska vara klart.

Utbetalningen av ersättning förutsätter att det finns en specificerad faktura över de kostnader som ersätts och ett verifikat över att fakturan har betalats eller, om betalningen inte grundar sig på faktura, ett specificerat kvitto. Ersättningen betalas inte ut förrän utgiften har registrerats i ersättningsmottagarens bokföring eller i anteckningarna hos en skattskyldig som är anteckningsskyldig.

27 §

Minskning av ersättningen

Om det ersättningsbelopp som det söks utbetalning för är mer än 10 procent större än det ersättningsbelopp som utifrån ansökan godkänts för utbetalning, ska ersättningen minskas. Minskningen ska vara lika stor som skillnaden mellan de två beloppen, men får dock inte vara större än den ersättning som återtas.

Någon minskning enligt 1 mom. görs dock inte, om den som beviljats ersättning kan visa att kostnader som inte berättigar till ersättning har uppgetts på grund av flertydighet i beslutet om ersättning eller i de tillämpliga bestämmelserna. Minskningen kan jämkas, om en minskning till fullt belopp med hänsyn till omständigheterna som helhet betraktade vore oskälig.

28 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 september 2024.

Mariehamn den 15 augusti 2024

KATRIN SJÖGREN
lantråd

Jesper Josefsson
föredragande minister

Godtagbara maximikostnader för investeringsersättningar

Manuellt arbete	timlön exklusive bikostnader, - utförande arbete 17 €/h - arbetsledning 25 €/h
Traktorarbete, inklusive förare	60 euro i timmen
Kostnader i anslutning till våtmarksprojekt	
Arbetsdebitering för traktorgrävmaskin eller lätt schaktmaskin	58 euro i timmen
Lastning, körning och utbredning av jordmaterial	60 euro i timmen
Arbetsdebitering för grävmaskin på band	71 euro i timmen
Grävning och jordförflyttning får alternativt uppskattas utifrån massornas mängd genom användning av kostnaden	1-4 euro per kubik
Som kostnad kan dessutom beaktas planteringskostnader för busk- och trädgrupper eller fleråriga vattenväxter som planterats på området.	
Kostnader i anslutning till restaurering av lövängar samt återskapande och nyskapande av naturbeten	
Lastning och körning av slätter-, röjnings- och hyggesrester (traktor med förare + vagn)	60 euro i timmen
Virkestransport med skogsvagn (traktor med förare + vagn)	65 euro i timmen